

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. III. Alia quædam de bonâ vel malâ intentione & electione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

SECTIO SECUNDA.

Quomodo intentio bonitatem vel malitiam refundat in electionem.

I. Electio ex intentione mala procedit est mala.

QUÆRITUR Tertio: utrum electio orta ex fine seu intentione mala, sit mala? Respondetur affirmative, si nimirum electio in medium feratur ad illum finem obtinendum, seu in medium, ut aiunt, formaliter ut medium, hoc enim est velle illud ut utile, seu ut conducit ad finem illum inhonestum, & ut illius executivum. Unde hic & nunc talis actio est inhonesta, esto ex alio motivo potuisset fieri honesta: ut si quis nocte excubet ad furandum, quod si ad orandum, vel ægroti curam gerendam fecisset, vigiliæ fuissent honesta. Deinde hoc idem ostendi videtur ex illo Christi Matthæi 6. versu 23. Si oculus tuus (id est intentio tua) nequam fuerit, totum corpus tuum (id est actiones omnes inde secutæ) tenebrosus erit. Si vero ulterius actus electionis habeat propriam malitiam, tunc habebit in his circumstantiis duplicem, vt si quis furctur ut habeat quo se inebriet, vel fornicetur.

Ex dicitur sine actus redditur honestus vel inhonestus.

II. Non eodem modo semper se habet electio ad finem bonum, sicut ad finem malum.

Quod diximus de electione in ordine ad finem malum, verum est ex parte de electione mediæ in ordine ad finem bonum: ex parte inquam; nam sicut electio finis mali vel indifferentis ad finem malum est mala, ita electio mediæ boni vel indifferentis ad finem bonum est bona: at verò non sicut electio mediæ aliàs boni ad finem malum est mala, ita electio mediæ mali ad finem bonum est bona, sed mala; nec enim licet facere mala ut eveniant bona: corum quippe damnatio, inquit Apostolus ad Romanos 3. v. 8. qui ita faciunt iusta est.

III. Minimum peccatum ob nullum quantumvis maximum bonum, est admittendum.

Nunquam itaque quod absolute & in omnibus circumstantiis malum est, sub quocumque prætenu finis quantumlibet boni facere licet, nec minimum peccatum veniale pro totius etiam mundi salute committere, sed electio illa simpliciter erit mala, malum quippe, ex quolibet defectu. Verum est quidem, id quod aliquoquin esset peccatum, posse subinde ratione magnæ necessitatis, vel utilitatis amittere suam malitiam, & licite fieri, sicut licite occiditur homo in bello iusto. Quod ergo dicimus est primo, nunquam ratione solius intentionis bonæ aliquid, aliàs malum, posse licite fieri; nec enim in exemplo proximè allato ideo occisio hominis est licita, quia is qui occidit habet bonam intentionem; nam licet mala intentione faceret adhuc esset res illa in se licita, sed quia mutantur circumstantiæ sub quibus prohibetur hominem occidere. Deinde dicimus aliqua ita esse intrinsecè mala, ut nullo modo vel necessitate honestari possint; qualia sunt mentiri, blasphemare &c.

Hominis occisio in quibusdam circumstantiis est licita.

IV. Differentia intentionis respectu electionis bona & mala.

Dices: sicut Christus Matth. 6. v. 23. dicit, Si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosus erit, ita v. 22. ait Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit: ergo sicut intentio mala reddit electionem malam, ita econtrà intentio bona reddet electionem bonam. Respondetur Christum hoc loco reprehendere hypocritas, qui operationes alioqui bonas pravâ intentione vanæ gloriæ corrumpebant, ut scilicet viderentur ab hominibus: his proinde nihil deerat ut actiones essent bonæ præter intentionem, quæ sola in se erat mala, cum actiones secundum se essent bonæ. Hinc tamen non sequitur posse intentionem bonam honestare actiones malas, cum illic sermo tantum esset de actionibus ex se bonis. Existimo nihilò

Diffin illud Christi: Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit, prolutum ab eo fuit contra hypocritas.

R. P. Comptoni Theol. Scholasti. Tom. I.

minus bonam intentionem & finem, malitiam malæ electionis minuire; qui enim malum solum propter bonum aliquem finem appetit, signum est non ita erga malum affici, sicut afficeretur alter, qui sine eiusmodi intentione illud amplecteretur.

SECTIO TERTIA.

Alia quadam de bonâ vel mala intentione & electione.

QUÆRITUR quarto, utrum quando quis eligit medium in ordine ad finem, possit electio illa non solum accipere honestatem a fine, de quo non videtur dubium; sed etiam habere honestatem propriam ipsius mediæ: utrum scilicet possit quis velle actum obedientiæ aut alterius virtutis ex motivo charitatis, nempe ut placeat Deo, & simul ob peculiarem illius virtutis honestatem.

I. An electio honestatem habere possit a medio.

Probabilius mihi videtur id non repugnare, sicut eadem medicina & utilis esse potest ad sanitatem, & simul gustui delectabilis ob dulcedinem, unde & propter utilitatem expeti potest in ordine ad sanitatem, & ratione dulcedinis amari propter se. Idem ergo erit in præsentia, sicque actus ille obedientiæ in quantum fit ex motivo charitatis, propter illum finem amatur, seu ut ad illum consequendum est utilis, estque electio; in quantum vero ob propriam, quam in se habet honestatem res expetitur, est intentio.

II. Eadem medicina & propter sanitatem expeti potest, & propter se.

Dices: si actus ille obedientiæ propter aliud & simul propter se ametur, ergo amatur dependenter & independenter ab alio. Hic esse potest quæstio de nomine; si enim per amari independenter ab alio, intelligatur quod actus non feratur in objectum illud adæquatè propter aliud, sed etiam propter honestatem sibi intrinsecam, hoc sensu & dependenter amatur, & independenter ab alio: si verò per amari independenter, intelligat quis ita amari propter se ut non etiam ordinetur ulterius, seu non ametur propter aliud, falsum est amari independenter ab alio; particula enim non implicite in hac voce inclusa, cum sit malignantis naturæ, ut aiunt, negat omnem dependentiam.

III. Declaratur quo sensu amari aliquid possit dependenter & independenter ab alio.

Tandem notanda natura hujus intentionis: si enim ita feratur in actum obedientiæ propter honestatem obedientiæ, ut licet non esset in eo utilitas illa seu referibilitas ad charitatem, adhuc eum amaret & eliceret, tunc censetur simpliciter amari propter se, & independenter ab alio, cum dependentiâ tantum secundum quid: econtrariò verò si ametur simpliciter propter finem charitatis seu placendi Deo, ita ut nisi esset in eo hæc utilitas, hic & nunc actus ille non eliceretur, censetur amari simpliciter propter aliud. Tertio ita elici potest hic actus; ut utraque ratio inadæquatè solum concurrat, seu moveat ex parte, adeoque ambæ simul integrent unum motivum totale, tunc autem nec propriè dici potest amari simpliciter, dependenter nec independenter ab alio, sed dependenter partim, partim independenter. Quarto denique ita fieri potest intentio, ut æqualiter & adæquatè terminetur actus ad utrumque motivum, honestatem scilicet obedientiæ & charitatis, ita nimirum, ut si motivum charitatis hic & nunc deesset, actus tamen obedientiæ eliceretur, & in hoc casu amatur & independenter ab alio & dependenter, juxta dicta numero præcedente.

IV. Intentio illa quatuor modis ferri potest in rem intentam.

Intentio interdum æqualiter partim ferri in utrumque motivum.

Quæritur quinto, utrum intentio bona vitari possit ex pravâ electione. Variis modis potest res

V. Possit intentio bona, ex pravâ electione vitari.

hæc contingere. Primum itaque, si quis intendat finem prævidens illum esse obtinendum per sola media mala, intentio secundum omnes est mala; hac enim ratione implicite saltem vult aliquid malum, idque determinate: imò licet prævideatur obtinendus finis vel per media licita vel illicita, & efficaci voluntate eum velit, intentio est mala; eo enim animo tunc fertur in finem, ut casu quo media bona ad illius consecutionem non sufficerent, adhibere vellet mala, qui affectus sine dubio esset malus.

VI. *Obj. Intentio finis semper ferri videtur confusè in media mala. Homo ille dicta media nō cognoscit ut mala.*

Quid dicat is, qui media cognoscit esse mala.

Dices: sæpè quis fertur, saltem confusè in media mala, & tamen actus non est malus: antecedens patet; quando enim quis in genere solum intendit finem, ex vi hujus actus non magis vult directe unum medium quàm aliud, sed solum vult adhibere aliquod, ergo hic actus in confuso fertur ad omnia media, sed inter omnia media ad finis alicujus consecutionem idonea, semper ferè aliqua sunt mala, ergo. Respondetur, tunc quidem fertur is in media illa mala, sed solum confusè cognita, unde quamprimum in ullo eorum apparet malitia, rejicitur illicò illud medium, & aliud honestum assumitur. Quare hic homo est ita animo affectus, ut licet materialiter & sub disjunctione velit quidem modo dicto medium malum, non tamen expressè cognitum ut tale, sicut est in casu conclusionis, sed finem potius vult omittere, quàm illum per ulla media illicita consequi, quod tamen non contingit alteri, qui clarè videns malitiam mediorum vult nihilominus efficaciter finem: quo factò est paratus animo, si media honesta desint, adhibere alia: Ut si quis vellet agrum alterius possidere pretio vel vi, dare eleemosynam, ex propriis vel alienis, & alia hujusmodi.

Intentio itaque finis ex se boni, quando causat electionem malam, semper est mala, non quòd inficiatur ab electione illam sequente, sed quòd cum hoc modo finem intendens advertat malitiam mediorum, pergat adhuc, sicque malitiam illorum jam præcognitam vult implicite in illa intentione, quæ proinde eum hac cognitione continuata, eique coexistens, eo ipso est mala.

Dices: Exodi primo laudantur obstetrices Egyptiæ, quæ tamen, ut Hebræorum infantes fervarent, fuerant mentitæ: ergo electio mala non semper vitia bonam intentionem: & insuper contra id quod supra sectione secundâ diximus, possunt fieri mala ut eveniant bona. Respondetur, non ob mendacium eò loco laudatas esse obstetrices, sed ob actum illum bonum, quo volebant fervare infantes. Nèque ex hoc actus processit earum mendacium, sed disparatè ad illum se habuit, & non ut fervarent infantes sunt mentitæ, sed ut sese apud Pharaonem excusarent, quem sibi animadvertabant vehementer esse offensum. Per actum ergo bonum infantum vitæ, per mendacium suæ consulebant, & per hoc secundum venialiter peccabant.

Nonnulli tamen eas in hoc mendacio à peccato excusant, per invincibilem scilicet ignorantiam; si enim inquam, viri etiam docti aliquando dubitaverint, utrum mendacium ad servandam vitam non esset licitum, & Cassianus, quamvis malè, illud asserat ob bonum finem à culpâ interdum eximi, quantò magis hoc existimare potuerint muliercula. Unde ulterius aiunt, etiamsi mendacium hoc ex intentione servandi pueros provenisset, nihilo tamen fecius per illud non fuisse vitandam intentionem.

VII. *Ostenditur quo pacto intentio finis boni causa re possit nam.*

VIII. *Qua de causa ostenditur Egyptiæ ca. Scriptura laudantur.*

Obstetricum mendacium non peccatis ex intentione servandi.

IX. *Quidam in hoc mendacio obstetricis ob bonum peccato excusant.*

DISPUTATIO LXXXIV.

Humanorum actuum circumstantiis.

DE actuum circumstantiis agunt Oratores, Jurisperiti, & Theologi: Oratores tum ad sermonis varietatem & copiam, tum diversos animi motus in auditoribus excitandos: Jurisperiti ad decidendas lites contractusque firmandos aut immutandos: Theologi denique ad perfectam actuum acquirendam notitiam, bonitatemque eorum & malitiam indagandam: actus quippe humani teste. Philosopho versantur circa singula, qui proinde ut usquequaque sint integri, non objectum tantum ac finem, de quibus in superioribus dictum est, sed circumstantias etiam respiciunt, ex quibus nimirum aliquid iis accrescere potest quod illos vitiet, malum siquidem ex quolibet defectu. Ut ergo dignoscatur, num actus aliquis bonus sit an malus, singula illius circumstantiis accuratè sunt inspiciendæ.

SECTIO PRIMA.

Prænotantur quedam circa actuum humanorum circumstantias.

I. *Sermo est de actu interno.*

Hic imprimis advertendum, sermonem in presenti esse de actu interno; de actu siquidem externo nemini dubium esse potest, quin idem numero physicè persistens, secundum diversas circumstantias illi extrinsecas, bo-

nitatem & malitiam diversis temporibus habere possit, eadem nimirum comestio carnis tempore prohibito & non prohibito. Quærimus itaque, an & quomodo hoc contingere possit eidem physice actui interno.

Circumstantiæ actuum humanorum ut plurimum numerantur septem, quæ hoc vesiculo à S. Thoma hic, q. 7. a. 3. recensentur, *Quis, Quid, Vbi, Quibus auxiliis, Cur, Quomodo, Quando.* Ideò verò dicuntur circumstantiæ, quia non sunt de actus substantiâ, sed illum veluti quædam accidentia

Actus externus sit esse an & malus esse potest.

II. *Circumstantiæ humanorum actuum sunt septem.*